

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. gegužės 12 d.*

Byloje C-287/03

dėl 2003 m. liepos 3 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl valstybės
įsipareigojimų neįvykdymo,

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama M. Patakia ir N. B. Rasmussen,
nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Belgijos Karalystę, atstovaujamą E. Dominkovits, padedamą advokato E. Balate,

atsakovę,

* Proceso kalba: prancūzų.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja), R. Schintgen, P. Kūris ir G. Arestis,

generalinis advokatas P. Léger,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gruodžio 15 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2005 m. kovo 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Šiuo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad diskriminaciniu ir neproporcingu būdu taikydama „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąlygas kaip išankstinę sąlygą tarpvalstybinių paslaugų teikimo programai įgyvendinti tarp įmonių, viena vertus, vartotojo išgytoms prekėms bei paslaugoms,

ir, antra vertus, prekėms bei paslaugoms, kurias galima nemokamai ar su nuolaida įsigyti pagal lojalumo programą, Belgijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 49 straipsnį.

Nacionalinės teisės aktai

- 2 1991 m. liepos 14 d. Loi belge sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur (Belgijos įstatymas dėl prekybos praktikos, vartotojų informavimo ir apsaugos) (*Moniteur belge*, 1991 m. rugpjūčio 29 d.) 54 straipsnis draudžia „visus pardavėjo vartotojui pateiktus bendrus pasiūlymus“. Pagal šią nuostatą bendras pasiūlymas yra „prekių, paslaugų, visų kitų privalumų ar teisių, leidžiančių juos įsigyti, atlygintinas ar neatlygintinas įsigijimas, <...> susijęs su kitų, net ir tapačių prekių arba paslaugų įsigijimu“. Bendras pasiūlymas vartotojui taip pat draudžiamas, kai jį pateikia „keletas pardavėjų, veikiančių su vienodu tikslu“.
- 3 Šio įstatymo 57 straipsnis nustato to draudimo išimtis ir apibrėžia tam tikrus privalumus, kuriuos gali gauti vartotojas, pasinaudodamas nemokamai kartu su preke arba pagrindine paslauga suteiktomis kortelėmis. Šios nuostatos 1–3 dalys įtvirtina išimtis, kuriomis ūkio subjektas gali remtis tik tuo atveju, jei jis iš anksto yra įregistruotas Ūkio ministerijoje pagal to paties įstatymo 59 straipsnį. Šios išimties apima nuolaidas, susijusias su įgytų prekių ar paslaugų kiekiu (1 dalis), tokius privalumus kaip mažos prekybinės vertės spalvotos nuotraukos, lipdukai ir paveiksliukai bei teisė dalyvauti daiktinėse loterijose ar registruotose bendrose loterijose (2 dalis) ir pinigines nuolaidas (3 dalis).

- 4 Įstatymo 57 straipsnio 4 dalis nustato išimtį iš bendrų pasiūlymų draudimo, kuria gali pasinaudoti neįsiregistravęs ūkio subjektas. Ši nuostata numato:

„Taip pat leidžiama kartu su preke arba pagrindine paslauga nemokamai suteikti:

<...>

4) dokumentu įformintą teisę įsigijus tam tikrą kiekį prekių arba paslaugų gauti dovaną ar nuolaidą įsigyjant panašią prekę ar paslaugą su sąlyga, kad toks pasiūlymas bus pateiktas to paties pardavėjo ir neviršys trečdaliao prieš tai įsigytų prekių ar paslaugų kainos.

<...>“

- 5 Šiam įstatymui prieštaraujantis nemokamas privalumų suteikimas laikomas neteisėtu. Ūkio ministerija, suinteresuoti ūkio subjektai arba privačios vartotojų apsaugos asociacijos gali prašyti komercinių teismų priimti nutartį nutraukti šiam įstatymui prieštaraujantį pasiūlymą.

Ginčo aplinkybės

- 6 Gavusi Nyderlanduose įsteigtos įmonės skundą, 1999 m. kovo 31 d. oficialiu įspėjimu Komisija atkreipė Belgijos vyriausybės dėmesį į anksčiau minėtas nuostatas dėl jų atitikties EB 49 straipsniui. Belgijos vyriausybė į jį atsakė 1999 m. birželio 2 d. laišku.
- 7 Kadangi šis atsakymas Komisijos netenkino, 2000 m. rugpjūčio 1 d. ji išsiuntė Belgijos Karalystei pagrįstą nuomonę, nurodydama šiai valstybei narei per du mėnesius nuo pagrįstos nuomonės gavimo dienos imtis reikalingų priemonių, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgta.
- 8 2000 m. spalio 16 d. Belgijos Karalystė atsakė į šią pagrįstą nuomonę laišku, kuriame ji teigė pasirengusi pakeisti ginčijamą teisės aktą, tačiau nurodė mananti, kad būtų prasmingiau palaukti Komisijos pasiūlymų dėl nagrinėjamos srities suderinimo Bendrijos lygmeniu.
- 9 Tokiomis aplinkybėmis Komisija pateikė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl priimtinumų

Šalių argumentai

- 10 Belgijos vyriausybė teigia, kad ieškinys yra nepriimtinas dėl pernelyg ilgos ikiteisminės procedūros trukmės. Nuo atsakymo į pagrįstą nuomonę iki ieškinio

pareiškimo Teisingumo Teisme praėjo beveik treji metai. Toks vėlavimas yra nesuderinamas su teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių principais.

- 11 Belgijos vyriausybė pažymi, jog ji galėjo teisėtai tikėtis, kad jos atsakymas į pagrįstą nuomonę galėjo būti laikomas tenkinančiu Komisiją, nes per visą šį laikotarpį Komisija jam neprieštaravo, be to, nuo to laiko nepaiškėjo jokia nauja aplinkybė.
- 12 Šiuo atžvilgiu Komisija nurodo, kad Belgijos valdžios institucijoms atsakius į pagrįstą nuomonę, abiejų šalių kompetentingos tarnybos palaikė reguliarius ryšius. Todėl ji mano, kad Belgijos Karalystei buvo žinoma apie tai, jog Komisijos pozicija nepakito visos ikiteisminės procedūros metu.
- 13 Komisija mano, kad šiomis aplinkybėmis Belgijos valdžios institucijos neįrodė, kodėl ikiteisminės procedūros trukmė kėlė grėsmę jos teisei į gynybą.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 14 Primintina, kad nors pernelyg ilga ikiteisminės procedūros trukmė gali būti laikoma pažeidimu, dėl kurio ieškinys tampa nepriimtiniu, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad tokią išvadą galima daryti tik tuo atveju, kai Komisijos elgesys apsunkina galimybę paneigti jos argumentus, taip pažeisdamas teisę į gynybą, ir kad suinteresuota valstybė turi įrodyti tokį apsunkinimą (šiuo klausimu žr. 1991 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-96/89, Rink. p. I-2461, 15 ir 16 punktus bei 1999 m. sausio 21 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-207/97, Rink. I-275, 24 ir 25 punktus).

- 15 Konstatuotina, kad šioje byloje Belgijos Karalystė nepateikė jokio ypatingo argumento, galinčio įrodyti, jog nuo atsakymo į pagrįstą nuomonę iki ieškinio pareiškimo Teisingumo Teisme praėjęs laikotarpis paveikė jos teisę į gynybą.
- 16 Šiomis aplinkybėmis ieškinys laikytinas priimtiniu.

Dėl esmės

Šalių argumentai

- 17 Komisija teigia, kad „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąlygos, nustatytos minėtame 1991 m. liepos 14 d. Belgijos įstatyme, riboja laisvę teikti paslaugas. Šių sąlygų įgyvendinimas turi žalingą ir diskriminuojantį poveikį pirmiausia užsienio įmonėms, norinčioms patekti į Belgijos rinką.
- 18 Komisija mano, jog šis įstatymas iš esmės draudžia, kad įmonė pagal savo lojalumo programą kartu su pagrindiniu pirkinio siūlytu į ją nepanašias prekes ar paslaugas. Tačiau praktikoje šios normos labai dažnai nesilaikoma, todėl Belgijoje įsteigtos įmonės, turinčios savo platinimo tinklą, yra vienintelės, kurios iš to gauna naudos ir taip išplečia savo lojalumo programas į kitus sektorius ir (arba) platinimo tinklus. Be to, šios normos nesilaikymą palengvina Belgijos teismų praktika, pagal kurią bendras pasiūlymas atitinka panašumo sąlygą, jei pagrindinės prekės ir (arba) paslaugos ir nemokamai arba su nuolaida suteikiamos prekės ar paslaugos paprastai realizuojamos toje pačioje pramonės arba prekybos šakoje.

- 19 Kalbėdama apie galimą šių apribojimų pateisinimą, Komisija pastebi, kad paprastos aplinkybės, jog abi prekės ar abi paslaugos priklauso tai pačiai pramonės arba prekybos šakai, nepakanka šių prekių ar paslaugų kainų skaidrumui užtikrinti. Tas pats pasakytina apie sąlygą, nustatančią, kad kartu suteikiamos prekės ir paslaugos turi būti siūlomos to paties pardavėjo.
- 20 Be to, Komisija mano, kad „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąlygos nėra būtinos vartotojų apsaugai ar prekybos sandorių sąžiningumui užtikrinti.
- 21 Belgijos vyriausybė tvirtina, kad nacionalinis įstatymas ir jo taikymas nedraudžia ir netrukdo kitoje valstybėje narėje įsteigtų paslaugų teikėjų veiklos bei nesumažina jos patrauklumo.
- 22 Ši vyriausybė pabrėžia, kad kiekvienai įmonei, ketinančiai pradėti rinkodaros akciją, atitinkančią Komisijos savo ieškiniui pagrįsti aprašytą akciją, sudaromos vienodos sąlygos, nesvarbu, ar ji būtų įsteigta Belgijos teritorijoje, ar už jos ribų. Todėl „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąlygos nepriklauso nuo įmonės įsteigimo vietos.
- 23 Nagrinėjamo teisės akto pateisinimo klausimu Belgijos vyriausybė teigia, kad jame numatyti draudimai iš esmės pagrįsti rinkos skaidrumu. Šiuo teisės aktu siekiama išvengti vartotojo suklaudinimo dėl tikrų kainų ir to, kad teikiant bendrus pasiūlymus juo būtų pasinaudota.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 24 Pirmiausia pažymėtina, kad, kaip matyti iš pareiškime suformuluotų reikalavimų, ieškiniu dėl įsipareigojimų neįvykdymo nesiekama ginčyti minėto 1991 m. liepos 14 d. Belgijos įstatymo 57 straipsnio 4 dalies atitikties EB 49 straipsniui; jame tik apsiribojama klausimu, kaip kompetentingos Belgijos institucijos taiko šioje nuostatoje įtvirtintas sąlygas.
- 25 Be to, atsakydama į Teisingumo Teismo posėdyje užduotą klausimą, Komisija aiškiai patvirtino, kad ieškiny susijęs tik su nacionalinės teisės akto taikymu realioms rinkos sąlygoms, o ne su pačiu teisės aktu.
- 26 Iš to išplaukia, kad Teisingumo Teismas turi išnagrinėti, ar tai, kaip nacionalinės valdžios institucijos, t. y. administracinės valdžios institucijos ir teismai, taiko šio įstatymo 57 straipsnio 4 dalį, pažeidžia EB 49 straipsnį.
- 27 Šiuo požiūriu pirmiausia primintina, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką vykstant procesui dėl įsipareigojimų neįvykdymo būtent Komisija privalo įrodyti įsipareigojimų neįvykdymą ir pateikti Teisingumo Teismui reikiamus duomenis šiam įsipareigojimų neįvykdymui patikrinti, ir ji negali remtis kokiomis nors prielaidomis (ypač žr. 1982 m. gegužės 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, 96/81, Rink. p. 1791, 6 punktą; 1990 m. kovo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-62/89, Rink. p. I-925, 37 punktą; 1997 m. gegužės 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę*, C-300/95, Rink. p. I-2649, 31 punktą ir 1999 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-217/97, Rink. p. I-5087, 22 punktą).
- 28 Kalbant konkrečiai apie ieškinį, susijusį su nacionalinės nuostatos įgyvendinimu, pasakytina, kaip savo išvados 41 ir 43 punktuose pažymi generalinis advokatas, kad

valstybės įsipareigojimų neįvykdymui įrodyti būtina pateikti ypatingų įrodymų, palyginti su įrodymais, į kuriuos paprastai atsižvelgiama nagrinėjant ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusį tik su nacionalinės nuostatos turiniu. Šiomis aplinkybėmis įsipareigojimų neįvykdymas gali būti įrodytas tik pateikus pakankamai informatyvų ir detalių veiksnių, kuriais kaltinamos nacionalinės administracinės institucijos ir (arba) teismai ir kurie priskirtini atitinkamai valstybei narei, įrodymą.

- 29 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad jei valstybės elgesys, t. y. Bendrijos teisės reikalavimams prieštaraujanti administracinė praktika, gali būti laikoma įsipareigojimų neįvykdymu EB 226 straipsnio prasme, reikia, kad ši administracinė praktika būtų pasiekusi tam tikrą pastovumo ir bendrumo laipsnį (žr. 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-387/99, Rink. p. I-3773, 42 punktą ir 2005 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-494/01, Rink. p. I-3331, 28 punktą).
- 30 Tačiau konstatuotina, kad Komisija neįrodė Belgijos administracinės praktikos, atitinkančios Teisingumo Teismo praktikoje reikalaujamus požymius, buvimą. Komisija tik remiasi lojalumo programą organizuojančios įmonės skundu, nepateikdama „diskriminacinio ir neproporcingo“ „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąlygų, nustatytų nagrinėjamo įstatymo 57 straipsnio 4 dalyje, taikymo įrodymų.
- 31 Dėl klausimo, ar atsižvelgiant į minėtą įrodinėjimo pareigos principą egzistuoja Belgijos teismų praktika, iš kurios išplauktų EB 49 straipsnio neatitinkantis minėtos nuostatos aiškinimas, pastebėtina, kad Komisija nenurodė sprendimų, iš kurių būtų matyti, jog nacionaliniai teismai „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąvokas aiškina taip, kad jomis remiantis daroma prielaida, jog pagrindinės prekės ar paslaugos ir nemokamai ar su nuolaida suteikiamos prekės ir paslaugos paprastai realizuojamos per tą patį platavimo tinklą ir (arba) priklauso tai pačiai pramonės arba prekybos šakai.

- 32 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, konstatuotina, jog Komisija neįrodė, kad diskriminaciniu ir neproporcingu būdu taikydama „panašumo“ ir „vienintelio pardavėjo“ sąlygas kaip išankstinę sąlygą tarpvalstybinių paslaugų teikimo tarp įmonių programai įgyvendinti, viena vertus, vartotojo įsigytoms prekėms bei paslaugoms, ir, antra vertus, prekėms bei paslaugoms, kurias galima nemokamai ar su nuolaida įsigyti pagal lojalumo programą, Belgijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 49 straipsnį.
- 33 Taigi Komisijos ieškinį reikia atmesti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 34 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Belgijos Karalystė prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Komisija pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. Atmesti ieškinį.**
- 2. Priteisti iš Europos Bendrijų Komisijos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.